

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőséghez Nyomtató utca 9. sz. küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egysz. évre 12 korona, félévre 6 korona.

Hirdetések jutányos áron közöltnak.

Egyes szám ára 30 fillér.

Az előfizetési és hirdetési pénsek s a lap megrendelésére és czétküldésére vonatkozó összes megkeresések Karai Sándor tanárhoz (Rákóczy-utca 46. sz.) intézendők.

Élő Isten, élő hit.

A mai katolikusok magukat keresztényeknek szokták nevezni a keresztről. Mi pedig magunkat keresztényeknek mondjuk a Krisztusról.

Igaz, hogy a kérdéses név történelmi előállításának egyedül a mi elnevezésünk felel meg, mert a tanítványokat Antiokhiában legelőször — a Krisztus nevéreől nevezték keresztényeknek. (Csel. 11, 26.) Az is igaz, hogy a mi vallásunknak is egyedül a mi elnevezésünk felel meg, «mert a mi egyetlen egy Idvezítőnk az apostolok, Péter (Csel. 4, 12.), Pál (I. Tim. 2, 5.) egybehangzó tanítása szerint a Krisztus.»

De azért csak hadd maradjon az a keresve keresett megkülönböztetés. Hadd maradjon, mert nagyon jellemző. A katolicismus *keresztény*. És a protestantismus *keresztynén*. Nekiek a Krisztus keresztje kell. Nekünk pedig a kereszt Krisztusa. Nekiek egy holt fa. Nekünk egy élő Isten.

De ha így van, hogy lehet az, hogy az életjelenség, az egyháztársadalmi tevékenység terén mégis előttünk járnak?

Jánosi Zoltán.

Port Arthur.

Távol a messze keleten fényes büszke városokat, a sárga tenger partján tágas kikötőben és a hegyeken bevehetetlen erődöket épített a hódító orosz.

És mintha csak a Néwa folyó jegén, vagy csak hóból épültek volna mindezek és úgy tűntek volna el a tavaszi szél meleg fuvallatára, vagy megáradt folyam felszaggatott jégtáblái alatt: a városok palotái romokban hevernek, a kikötők elpusztultak és az erősségeken az ellenség lobogóit lengeti a szél.

„Feljött Babilonra a tenger és az ő habjai miatt elborított . . . Az ő városai elpusztultak . . . Mert eljött ő ellene a pusztító és rabbá estek az ő vitézei és az ő kézivők eltörött.”

Pedig ezek a vilézek igazán vitézek valának és élükön egy rettenthetetlen hős bajnok állott.

Honnan hát a romlás, mely ellenállhatatlan és mi oka a győzelemnek, melyet nem lehet feltartóztatni? Miért hátrál és veszt az óriás orosz birodalom és miért győz és nyomul előre a fürge japáni?

Azért, mert nincs belső igazsága, mert szolgálhad, mert nagy eszmények nem hevítik. Mint egy előkelő orosz egyházi fő értesít, a ke-

leti hirtelen épült városokban, az orosz sereg sorai közt feslettség és a bűn tanyáz. Ime azért győz a mértékletes önmegtágadó japán katona és azért is mert nemzeti érzelem és lelkesedés hevíti.

Port Arthur, Babilon, szolga népek nagy, fényes városok, napról-napra élő, élvezetet hasznoló hajhászó városi nép, a ti sorsotok mindig egy: fényes paloták, káprázatos élet, ezer bűnök és a romlás. És a vitéz őrségnek és a rettenthetetlen vár védőknek, a tanult, művelt városiaknak sorsa is ugyanaz: az elbukás és a halál.

És mégis ezek a fényes bűnös városok az emberiség sorsának hordozói és a haladás előmozdítói. Míg a falvakon századokon keresztül alig változnak az élet formái, nép, faj, gazdálkodás, szokások, műveltség; addig a városokban, mint valami óriás kohókban izzik és forr minden. Népek összevegyülnek és egységes fajt hoznak létre. Vallás és műveltség kiegyenlítődést keresnek. A tudomány, műveltség fáklya igitlyán és új fényt hintenek. Ezer módon gyűl és halmozódik a vagyon és ezer módon terjed a tudás, a műveltség és a romlás.

A városokba tódul az ember, ott nő fel a vagyon és ott dől el a nemzetek, az egyházak sorsa.

TÁRCA.

Mi az oka?*

Részlet Jánosi Zoltán új évi beszédéből.

A protestánsizmus diadalmas világosságának egyedül az a titka, hogy benne tiszta fényvel sugárzik a hajnalesillag, mely a Krisztus Jézus.

Miénk a haladás! Miénk a jövő! Miénk az élet! Miénk a diadal! Mert mi egyedül azt a Jézust követjük, aki ezt mondja: „Megismeritek az igazságot és az igazság szabadokká tesz titeket.” (Ján. 8. 32.)

* * *

K. T. engedjete meg nekem egy kérdést. Vajon itt, minálunk, a debreceni híres-neves, régi kálvinista eklézsiában, a kálvinista Rómában: ragyog-e a fényes hajnalesillag? Vagy az isteni, valódi világosságot emberi művilágossággal pótolgatjuk mi is mint a mécsvilágos házakkal ünneplő pogány Róma és a gyertyavilágos templomokkal ünneplő keresztény Róma? Válaszoljatok rá timagatok!

Egyet azonban el nem hallgathatok. Beszédem után a szokásos ujévi hirdetés alkalmával ugy is köztudomásra kell hoznom. Ez a szomorú valóság

* Többek kívánságára, a kik e beszédet hallgatták és ennek közlését kérték adjuk legalább a szép aktualis részletet abban a reményben hogy az egyház az egészet ki fogja nyomtatni. Szerk.

az, hogy az áttérések és kitérések főkönyve a katolikus Rómával szemben évről-évre a mi kálvinista Rómánk veszteségével záródik. Pedig mi négyszer annyian vagyunk; miénk az evangelium, miénk a világosság és az igazság és a szabadság: miénk a szellemi és anyagi fensőbbiség. És mégis évről-évre veszteségek érnek bennünket a béke virágos pázsit leple alatt ellenünk folytatott földalatti harcban? Mi ennek az oka?

Nem védem a hivatalos egyházat. Megvédi az magát. De ki kell mondanom, hogy a *hiba mindnyájunkkal közös*. Ninesen egészséges, erős kálvinista közszellem.

Hogyha volna ily közszellem, tiszta igaz kálvinista vallásunknak nem akadna annyi Judása. Igen, mert aki a *sötétségről a világosságra jön, az a Pál apostol utján halad: ám, aki a világosságról a sötétségre megyen, az Judás utján sompölyög.*

Óh de az, hogy tőlünk pénzen és kenyéren megvásárolható Judáslelkek szakadnak el: ugyan kopasz mentség. Nem is mentség: perzselő vád inkább. Hogy akad közöttünk annyi Judáslelek?! *A fa, ha megkorhad az életereje, ha benne a nedvke-ringés megcsönnesül, vagy éppen megakad: akkor hullatja ágát, levelét.* Abban a velünk szemben békét beszélő, de háborút cselekvő felekezetben: a hivatalnokok segítségére ugyancsak sietnek az egyháztagok.

Szerencsétlen korszak ez itt nálunk. Az egész világon diadalúton jár a protestantizmus. És mi nálunk szégyen járom alá hajtja büszke fejét.

A Janus két arcát a mi közszellemünknek!

Ime azért nézünk mi aggódva a gyorsan fejlődő magyar városokra és azokban lévő városi nagy egyházainkra, vagy éppen a hatalmas idegen felekezetek közé ékelt fényes városokban küzdő kis gyülekezeteinkre.

A falusi egyházak egyes ritka kivételeket leszámítva, századokon keresztül kitaposott ösvényen haladnak és megállapított módszerekkel dolgoznak. Az egyszerű hivek a természetes környezetben, a család, az ismerősök és a közvélemény nyomása alatt hűségesen kitartanak a régi központ, a templom és az iskola mellett. A heti munka után az ünnepek természetes nyugvó pontok és a lelkész ma is orákulum. A lassu változás itt még csak most kezdődik.

A városokban azonban már minden rég megváltozott. Itt nincs természet, hanem egy mesterséges és raffinált élet. A házi tűzhely, az otthon, család nem kötnek többé. Ismerősök, közvélemény senkit sem feszélyeznek s a templomok se központok. A lelkész elvész a nagy tömegben, ünnepek, nyugvó pontok nincsenek. Itt semmi sem állandó, senki se pihen. Mindeütt mozgás, változás és nyugtalan kapkodás, élvezet és vagyon hajhász, fény és pompa, műveltség és haladás, emelkedés és romlás tölti be a lelkeket.

Ezek hatalma alól a régi városi lakó polgár

Két arcot neki, hogy két arccal pirújon. Mert két nagy szegényünk van itt nekünk. Az egyik az, hogy a sötétségnek vannak rajongói. A másik az, hogy a világosságnak nincsenek rajongói.

Ez nem maradhat így! Az új év hadd legyen a virradásnak, az ébredésnek, a diadalmas lelkesevésnek valóban új éve.

Nem gyűlöltre tanítalak én: szeretetre tanítalak benneteket. Szeressétek szívtekből a sötétség szegény mar-talékait. És, ha őket szeretni fogjátok: mindent elkövetek, hogy a sötétségből a világosságra mentsetek át az árta lelkeket. Ne felejtsetek az angyalszívű angol nő (Fry Erzsábet) mondását: „A szeretet lelke a lélek szeretete.”

Kolumbusz Kristóf, midőn 1492. okt. 12-én — hosszú, viszontagságos, kétségbeejtő hajózás után — egy Amerikához tartozó szigetre (ma Watling, vagy Gunahani) bukkant: egy keresztet tűzött ki a szigeten, amelyet San-Salvadornak = Szent Idvezítőnek nevezett. Ez az ujesztendő is úgy bukkant föl szemünk előtt az idő végtelen vizéből, mint egy sziget, mint egy ismeretlen újvilág. (Gerok) Lépjünk reá a Jézus szent nevével. Tűzzük ki rá a hajnalcsillagot. És azután előre a csillag fényében! Harci dalunk egy régi kedves énekünknek e négy sora legyen:

„Jézus Krisztus, szép fényes hajnal,
Ki feltámadsz új világgal:
Te vagy nekünk egy reménységünk,
Szép koronánk, ékességünk.” (a 145. dics.-ből.)
Amen.

se tudja kivonni magát. A faluról beköltöző idegen, cseléd, napszámos, hivatalnok és a naponta özönlő idegen pedig egyenesen örvénylő forgatagába kerül.

Kimozdulva a régi otthonból, eltépetve a régi erős szálaktól, felszabadulva az ismerős templom és lelkész hatása alól, önzővé, hideggé, gyakran lelki-testi nyomorékká lesz itt az ember. Itt nyílik azért egészen új és fontos hivatás az egyházak számára. Megtartani a régi hiveket és megszerezni az újakat. Felemelni, vezetni, összegyűjteni a magyarságnak fiait és leányait. Nemes, vallásos, magas erkölcsi tartalommal megtölteni a városi művelt, fényes, gazdag de hitetlen, de élvezethajhászó és önző társadalmat.

És ime éppen ezeken a fontos helyeken fogyatékos erőnk és hagy fent kívánnivalót munkálkodásunk. Temesváron, Aradon, Váradon, Szatmáron s másutt emberfeletti erőt végeznek lelkészeink, gyengék egyházaink. Ne várjuk meg leroskadnak, a közegyház erejével siessünk a segélyökre.

De baj van nagy gyülekezeteinkkel is. A lelkészek itt sem győzik a munkát és elvesznek a nagy tömegben. De ezeken a helyeken mégis inkább a szervezet hiányzik, mely nem rendel el a decentralizációt és nem parancsolja a kötelező egyháztársadalmi munkálkodást. Ez a baj legalább Debrecenben, hol az egyház hivatalos intézményein kívül egyetlen egy vallásos egyesület sem működik. A nagy mezőn nem akar mozdulni az élet. De Budapesten és másutt is, a hol mozdul, ott is baj van.

E bajok elhárítására, a városi egyházak megsegítésére tenni kell valamit. Mi nem nézhetjük tovább ezek vergődését és nehéz küzdelmeit.

Az orosz birodalomnak Dalny, Port Arthur mellett vannak más régi hatalmas városai. S ha úgy akarja, épít még újabbakat is. Nekünk és a magyarságnak azonban nincs veszteni való erősségünk csak egy is és mind falusi gyülekezeteinket, mind városi egyházainkat az utolsó lehetőségünkig védelmezni tartozunk.

Dr. Ferenczy Gyula.

A zsinat munkája.

II.

A zsinat első ülészaki munkájának eredményességét nagyban korlátozta a politika és pedig a politikának is a legveszedelmesebb fajtája az aktuális politika; a melynek természetéhez nem mindig tartozik az elvi tartalom és

igy a higgadtság, a nyugalom sem. Az aktualis politika pedig éppen az ülésezések derekán, nov. 18-ikán érte el forrpontját; mi sem természetesebb tehát, mint az, hogy a vezéreit jobbára politikusokban kereső református egyház törvényhozása csak féleszmélettel adta át magát a tanácskozás tárgyainak, féleszmélete pedig s valóban az éberebbik ott kalandozott a politikai szenedélyek ingoványain. Nyilvánvaló az is, hogy a kölcsönös megbeszélések, kapacitálások területe nem egyedül a gyülesterem, hanem azonkívül is a társadalmi érintkezésben akárhányszor változnak sikeresebben a gondolatok, törnek le az ellentétek és simulnak össze a divergens álláspontok s világosodnak fel az értelmek. Most pedig ez csaknem teljesen kivolt zárva. A gyűlés-terem kivül majdnem mindenki a politika fantomát hajszolta; a gyűlés-teremben hallgatózott, hogy mi zaj riad a parlament felől. Ez általában áll mindenkire, de különösen áll azokra, a kiknek az országos és zsinati képviselőség amfibialis életet adott.

A figyelemnek ehez az elszóródásához hozzájárult egy még nagyobb baj, a mi újra az aktuális politikában találja gyökerét. A különféle egyházi álláspontok képviselőiben ott látták a politikai álláspontot is s e szerint mérlegelték s tartották el — vagy elnem — fogadhatónak amazt. Akárhány felszólalásból, magatartásból csak úgy harsogott a politikai elfogúltság s akárhány üdvös eszme azon a ravatalon pusztult el, a mit a politikai elfogúltság vetett neki. A jósok a politikai csomópontok alakulásától irányították egyházi magatartásukat.

A konzervativizmussal párosult járatlanság jött aztán szőni a szemfedőt, melylyel tiz esztendőre egyházi életünk anyagi rendjét újra eltemettük.

A legmerészebb fogalmat is túlhaladja, hogy a haladás egyháza a különböző korszakok helyes alakulataihoz eszmei tartalmánál fogva mindig simólni képes református egyház huszadik századbeli vezéreiből, minket tartanak még ma is helyeseknek, minket képteleneknek. Mintha csak átaludtuk volna tetszhalálban a múlt század második reform-felét s fülünk tövén a dohos konzervativizmus penészével a kriplákat tartanánk az élet honának. Mintha csak a magyar református egyház arra lenne képesítve, hogy azzal táplálja és tartsa fenn magát, a mi a protestantizmusnak, reformatiónak mindig halálos betegsége volt. A dogmák terén kigúnyoljuk, letiporjuk a becsületes orthodoxyát s a szabadelvűség hazug jelszavával ajkunkon, forradalmi lobogójával kezünkben kitagadjuk Jézusból az isteni részt; feltámadást, menybemenetelt gyer-

meki agyszülte mesének keresztelünk s a bibliának csak annyiban kegyelmezünk, a mennyiben modern felfogásunk léha rostáján keresztül esik. Ezen a téren nem félünk a lelkek forradalmától; de már az arányos teherviselés, igazságos teher-elosztás; egységes, elméletileg és gyakorlatilag egyaránt igazolt adórendszer, és terménybeli adózás slendriánjának. a lélekosúnak eltörlése: ez már biztosan forradalmat okoz. Azokon, a kik falusi lakásuk folyondárral benőtt ablakából nézik a világ folyását, a kiknek „extra parochiam“ „non est vita“, azokon nem csodálkozunk, de világi nagyjainkon, a kik világi téren a nagy koncepciók, a nagy stylusok ihletett emberei; ő rajtuk csodálkozunk s nem tudnánk kicsinyeskedésüket megmagyarázni, ha számba nem vennénk egy harmadik tényezőt a mely a zsinat eredményes munkájának nem kis kerékkötőjét képezi: s ez az önzés.

Nem azt mondom, hogy azok önzése közvetlenül, a kik ott a zsinatban képviselik a kiváltságuk tartogatásának most érthetetlen rövid idő múlva lehetetlen rendszerét; hanem azok önzése, a kiknek véleményét tolmácsolják. a mikor a kötelező arányos egyházi teherviselés dissolutioba vagy forradalomba hajtó hatásáról festenek mondva csinált rémképeket.

Dr. Baltasár Desső.

A debreceni református Kollégium adattára

azaz

a Kollégium története adattári alakban.

(Folytatás.)

Gecző Lajos az 1847—48-ik tanévben is működött a fizetéses növendékek képzésében; sőt Péczeli József igazgatósága idején, 1848-ban májusban, a deákság katonai gyakorlati órákat tartván, ott is közrehatott, június 19-én hivatott Békésre tanítónak, a tanárkar nem bocsátotta ki csak július végén, hogy tanítását bevégezze. A főiskolai tanfolyamok megszűntek, a diákság a haza védelmére szétoszlott.

A felsőbb tanulók 1842 től fogva önként vállalkozás folytán a *vivásban* is nyertek oktatást; ugyanis Prámer Boldizsár, városi vivó mester, a tanárkar engedélyével felhívást intézett a deáksághoz, és hogy ennek sikere volt, mutatja, miszerint négy éven át engedélyezve lett neki a diáksággal összeköttetése.

Az első és legrégebb *téli testgyakorló terem* a kollégium déli homlok épületének, a fűvészkertre nyúló oldalán, földszint volt, ott hol ma (1905.) a főiskolai pénztár foglal helyet; 1843-ban tettek vasrostélyt utcai ablakaira. Ugyanezen terem szolgált nyáron az u. n. *szoktató iskola* befogadására is. Itt is maradt a téli torna terem a régi kollégium helyén történt új épület elkészültéig.

Nyári torna helyiségről első intézkedés 1844-ben történt, azon térre mely ma pusztán áll a kollegium 2-ik udvarán a Darabos-utcai kerítés észak-keleti sarkán. E telken régóta ház állott, melynek utolsó birtokosa volt Rázmán János, kitől a romladozó állapotú házat udvarával és ház utáni földjével megvette a kollégium 1836-ban 1400 v. frton. Darabig bérházként használta, 96 v. frtot kapván azért évenként. A Rázmán-ház lerontatott, telke elsimított testgyakorló szabad térül 1844-ben (G. T. 370. sz.) Hogy ne csak pusztá gyakorló hely legyen, fedeles részszel, tornaszerek elhelyezésével láttassék el, tervkészítésre adatott ki, mely bizottságba az akkori két „testgyakorlász” is bevonatott. Az első tornateremhez „erőgyakorló iskolához” a tervet Vecsei Imre helybeli építőmester benyújtotta 1847. júniusban; rajza és költségvetése a levéltárban fellelhető. A kőműves munka 497, az ács munka 454 v. frtra téve, ezen felül 44,000 téglá és 10 ezer eserép anyag készlet jő, mert az északi és keleti oldalon, mely két utcától választja el, magas kőfal vonatott, mely ma is áll. A kerület (1848. márc. 29.) elhalasztotta az építést tekintettel a hazai nagy mozgalmakra, melyek az iskolának is egy évig zárvaradását vonták maguk után.

Midőn 1849-50-ben megnyiták az előadások, a nyári szabad gyakorlatok a Rázmán-telken folytak tovább, mindössze, hogy árnyas helyiség legyen, élcfával ültetett be 1852-ben. Az első leltár 1851. (augusztus 22.) 158 eszközt tüntet fel, ezek közt 32 pár kettős golyót, 50 darab pálcát, továbbá ugró és mászó rudakat, bakot, nyeret, hidat stb. A helyiség bővítése, új gépek szerzése sürgettetvén, a superintendens (Balogh Péter) és főgondnok (Degenfeld Imre gróf) aláírási iven 202 frt. 80 krt. gyűjtöttek, ezzel s a tőkepénztár segítségével 643 frtnyi kiadással rendeztették célszerűbben a tét; sőt a főiskola udvarától kerítéssel különítették el 1862-ben. (G. T. 1862 : 195 ; 223 ; 224. sz.) Volt itt fedeles szin és benne záros hely az eszközök tartására. Ez volt a nyári tornahely 1873-ig az új épület elkészüléséig. Ekkor nyert állandó tágas helyiséget az új épület észak-nyugati oldalán, földszint, a hol ma is van, 700 tanuló vevén igénybe a tornatanulást. Ez volt az első nagy torna-terem Debrecenben. Felszerelése is újabb kiadásokkal végrehajtatott (1874.) A szerelvények pénzbeli fedeztetésére a kerület azonnal a torna-gyakorlatokban résztvevőktől mérsékelt évi díjt hozott be: a gymnasium öt alsó osztályában a tandíj fizető növendékek 1 frtot, a torna-egylet tagjai, ha tanulók 50 krt. fizetvén, a tanítóképző ifjai tandíjmentesek valának. (E. K. jk. 1873 : 282 sz.) A városi „torna egylet” (mely 1867-ben keletkezett) kinyerte a kerülettől az új helyiség használatát, érte évi 100 frt bért fizetvén. A torna tanulást 1887. óta a kerület minden osztályra kiterjesztette kötelezőleg.

A testgyakorlat tanítására *alapítványok* is tettek. Első volt Bökönyi Beek Pál özvegye Bárczay Anna és Bárczay Zsuzsanna 3000 e. frtot fizettek be 1846. okt. 4. hogy e tőke alapul szolgáljon a Kollegiumban felállítandó testgyakorlat tanítására. Ez volt az első biztos alap, melyre hivatott meg az első állandó tornatanár 1850-ben. 2-ik alapító az *érmihályfalvai* ref. egyház, mely az átalakításra (1853. máj. 16.) 1000 ezüst forintot tett alapul; a kamatot fizette; a tőkéből 1862-ben befizetett 300 v. frtot;

fen van a tőkéből ma 800 korona. Végre *Garán Dániel* székelyhidi ügyvéd 1853-ban 150 frtos alapítványa, befizette 1891. márc. 17.; addig a kamatot adván.

Az első rendes és állandó torna tanár *Örvényi Vilmos* (1850—1891.) volt, kit egyelőre rendkívüli tanárul 1850. Okt. 1. óta alkalmaztak, évi 150 frt fizetéssel (a Bárczay alaphól, mely a következő évben 50 frt lakásbérrel javított; nyert még 3 öl tüzfát évenként; (G. T. 1850 : 205.)

A volt Rázmán-ház déli szomszédságában eső Diószegi-féle ház és telek, mely 1830. óta a kollegium birtoka volt, s bérházként szerepelt, 1852. június 1-től Örvényinek adatott ki bérben évi 100 frt bérért (G. T. 1852 : 187. sz.), mivel a nyári tornahely mellett levén ellenőrzést és felvigyázást igen célszerűen teljesíthet. Ez maradt torna-tanári lakása.

A főiskola e melléképületében bérmentes szabad lakást élvezett 1871. óta, ekkor szabályoztatott fizetése újlag, mert a szép irást is, és a tanítóképezésben a német nyelvet tanítván, órai száma nyolccal növekedett; a ház utáni földnek is használatába helyeztetett; s készpénz fizetése 600 frtban állapított meg. (E. K. jk. 1871. augusztusi 254. sz.)

Mint hogy pedig az új tápintézet szervezése és építése miatt a tornatanári lakás elfoglalására feltétlenül szükség volt a tanári lakás és ház utáni föld elvonatott tőle, helyette a többi tanárokéval egyenlőleg 300 frt szálláspénzt kapott. (E. K. 1888 : 266) Ekkor a Diószegi féle ház a tápintézethez csatolva annak céljára használtatik ma is, iroda, főzők lakása, kamara ott levén.

Mivel pedig a közoktatási országos törvény és a ref. zsinati iskolai szervezet nyomán a testgyakorlat tanítása is módosításon ment keresztül, kimondta a kerület (1887 : 94. sz.) hogy a gymnasium felső 4 osztálybeli minden tanulóra kiterjed a tornatanulás, és ezek is évi 1—1 frt díjt fizessenek, kivéve a tandíjmenteseket és a más vallású, tehát magas tandíjt fizetőket; a torna tanár segélyére két *előtornász* választassék, kik egyenként 25—25 frt évi díjt húznak; a beveendő tandíj $\frac{2}{3}$ részének ezen 50 frton felül levő többlete a tornatanár fizetése pótlására, a másik $\frac{1}{3}$ pedig tornaszerek javítására fordíttassék. E pótfizetés 1889-ben 77 frt volt. (G. T. 1890 : 425. sz.)

Örvényi Vilmos szeme gyengülése miatt 1891. (július) lemondott. A Kerület (1891 : 325. sz. októberben) elfogadta, s végkielégítésül egy évi törzsfizetését 600 frtot részére kiadatott; 41 évi odaadó és hű szolgálatáért elismerő köszönetét jegyzőkönyvileg megörökíté érdemei méltánylása végett. Nyugalomba vonult gyógyszerész fia házához helyben, s ott halt meg 1897. május 19-én 74 éves korában. A tornaszat szélesebb körű meghonosítója nemcsak a főiskolában, hanem a városban is; a tornaterem berendezése, felszerelése, s több oldalú tanítási sikerei miatt nem múló érdemeket vivott ki magának; szigorú és katonai magatartásával a rend és fegyelem érzetét emelte tanítványaiban. Az anyagi alap híjjában állandó melléktanár volt s így nyugdíjképeséget nem élvezhetett. Ő volt lelke, művezetője a városi tornaegyletnek is 1865. óta, ügyelete alatt p. o. 1883-ban 14 előtornász működött.

Az első rendszeresített *torna tanszék* csak a lemondás után állíthatott a főiskolában. A főiskola „szellemi és anyagi ügyeinek átvizsgálásával megbízott e. kerületi küldöttség” 1891. júliusi ülésében

Örvényi lemondása alkalmával indítványozta, hogy rendes tornatanár választassék. A kerület (1891: októberi 326. sz.) elfogadta, és 1892. febr. 7-re meghirdette a pályázatot; óráinak rendes száma 24 leend; fizetése egyelőre 700 frt, 1893. szept. 1-től hozzá 300 frt szálláspénz járul, és 6 köbméter tűzifa, egyszersmind a tanári nyug és gyámintézet kötelezett tagja leend. Az öt pályázó közül az 1891/2-ben ideiglenesen alkalmazott *Tóth Mihályt*, a ki a torna tanári képesítő vizsgálatot letette, meg is választotta egyhangulag 1892. 3-tól rendes torna tanárnak. (E. K. 1892: 222. sz.)

(Folyt. köv.)

Balogh Ferencs
hittanár.

TANÜGY.

Tanári-beiktatás a kollegiumban.

A régiek elmúlnak, mindenek meg újulnak. A vén kollégium is folyvást változik és újul. A diákság mint valami himes rét minden évben és a tanári kar is időnként mint a rétnék fái.

Most jan. 8-án két új tanárt igttattunk. A sub auspiciis regis doktorizált *Tóth Lajost*, a drága brilliáns királyi gyűrűvel és piros arcu mosolygós új fizika tanárt, az Eötvös kollegium kitünő növendékét *Nyári Bélát*.

Ósi szokás szerint székfoglaló értekezést tartottak. Szép közönség, a tanárikarok, a diákság előtt folyt le ez ünnepély, melyen *Kiss Aron* püspök és gróf *Dégenfeld József* főgondnok elnököltek, az igazgatók pedig asszisztáltak. Régi szokás szerint ott voltak a nemes város és egyház képviselői is *Oláh Karoly*, a sok oldalú és nagytehetségű városi tanácsos és *Szele György* a szép szavú és mindenki szeretetét megnyert új lelkész. Enekelt a kántus szépen. Azután szólott ősz püspökünk meghatóan. Mint a bibliai Simeon az egyetemről emlékezett, a jövődőről, szépen elparentálta a nyugalomba vonuló érdemes tanárokat, *Karsát* és *K. Kiss Józsefet* és bemutatta a jelent, az új tanárokat.

Ezek közül dr. *Toth Lajos* szólott elsőnek és szakavatottan értekezett az örökjog intézményeiről, annak két sark elvéről az egyéni szabadakaratról, mely annak adja a vagyont a kinek akarja és a vérséget oltalmazó intézményekről, melyek a vagyont a vérrokonoknak biztosítják. Szépen fejtegette a kettő közötti ellentéteket és rámutatott arra a magasabb egyezésre, melybe mind a kettő átolvad. Tárgyalta a vérséget oltalmazó intézményeket és foglalkozott végül az ősiséggel, az ági öröködéssel. Ékes előadásában megelevenedett előttünk a régi nemesi világ s az is a mi ebből a világból mint tételes intézmény ma is fent maradt.

Zugó éljen és taps hangzott fel előadása után és az köszöntötte a második ünnepeltet *Nyári Bélát* a ki a légköri elektromosság titkait magyarázta. Végül az igazgatók szólottak. *Dr. Ozory*, a ki a királyi kitüntetéssel nyert diploma értékét fejtegette, *Karai Sandor*, ki a kálvinista tanár munkáiról emlékezett. Ezt a szép és nagy tetszéssel fogadott beszédét a következőkben adjuk:

„Ez a munka: az ifjuság nevelése a nemzeti célok és eszmények szempontjából széles e hazában mindenütt nagy jelentőségű, első rendű feladat; de sehol a nemzet létérdekeivel oly szoros kapcsolatban nincs, sehol ezeket az érdekeket hathatósabban nem szolgálhatja, mint a tiszta, tösgyökeres magyar vidékek iskoláiban, ezek között a mi kálvinista intézeteinkben.

Ezer éve immár, hogy őseink ezt a hazát megszerzték; de a honfoglalás munkája egy ezredév eltelte után sincs még befejezve. A nemzedékek egész sorának kell még a küzdelmet folytatni, hogy ez a föld egészen és igazán magyar és igazán a miénk legyen. Folytatni kell a küzdelmet nem a fegyverek romboló hatalmával, hanem a műveltség alkotó erejével. A magyar faj műveltségét olyan fokra kell emelnünk, hogy e műveltség áthassa és meghódítsa a politikai nemzet minden rétegét, hogy kik e hazai föld kenyerét esszük, gondolatban, érzésben és akaratban mindnyájan egyek, mindnyájan magyarok legyünk.

E nagy nemzeti cél munkálásában az alapvetés feladata az iskolákra, különösen pedig a tiszta magyar vidékek iskoláira nehezedik.

A magyar nép gyermekeiből első sorban a saját példaadásunkkal alapos tudásu munkában kitartó, erős és tiszta jellemű, és a közcélokért áldozatrakész férfiakat kell nevelnünk, de olyan férfiakat, kiknek mind tudománya, mind erkölése az öntudatos magyarság lelkétől legyen áthatva. Mert csak ilyen férfiakról vezetett társadalom lesz képes arra, hogy a hazának és nemzeti létünknek az alapjait megerősítse. Ime, kedves kartársam, a hivatás, a mely osztályrészeül jutott, szép, de egyszersmind nehéz is; méltó betöltéséhez az élet legjobb erőinek a leköltése szükséges. Különösen nehéz a mi főgymnasiumunkban, a melynek terhes viszonyai erőnknek tejes megfeszítését követelik.

De ebben a nehéz munkában nem lesz egészen a saját erőforrásaira utalva.

Megfogja könnyíteni a munkáját először is magának a magyar népnek a jelleme, amelynek gyermekei ennek az iskolának a falait benépesítik. Amilyen ez a nép, olyan a mi fiatalságunk is: fogékony elméjű és nyugodt gondolkozásu, nyílt szívű és igazságszerető és egész magaviseletében, még kedvteléseiben is a komoly emberi méltóságot szemé előtt tartó. A kiben a saját jellemének alapvonásait felfalálja, azt ez a fiatalság megérti, megszereti, megbecsüli és követi. Legyünk rajta, hogy ezeket a becses jellemvonásokat az iskolai élet el ne halvá nyítsa, hanem inkább mélyítse és erősítse, sőt gazdagítsa is újabb értékes tulajdonságokkal, különösen a kötelességérzet szigorúságával és a kitűzött célok mellett való kitartással.

De támogatást fog találni t. kartárs úr tanári karunk hagyományos testületi szellemében is, a melynek alkotó elemei az erős nemzeti és protestáns öntudat, a tudománynak, az iskolának és az ifjuságnak szeretete, a tanári kötelességek szigorú felfogása, egymás személyének és munkájának megbecsülése és támogatása.

E testületi szellemnek az ápolása szintén egyik fontos feladatunk, mert elsőrendű feltétele a tanári kar sikeres működésének.

Erőt és kedvet fog továbbá meríteni egyházi főhatóságunknak és egész egyházkerületi társadal-

munknak ezen főiskola iránt érzett meleg és munkás szeretetéből és abból az áldozatra való készségből, a melylyel iskolai kormányzatunk e főiskola fejlesztését munkálni, s régi előkelő helyét az országos közoktatásügy terén megmenteni és biztosítani törekszik.

Hogy ez a ragaszkodás és áldozatkészség meg ne fogyatkozzék, ez jó részben megint csak rajtunk, tanárokon fordul meg, mert az iskoláért hozott áldozatok a mi működésünk szerint válnak meddőkké vagy gyümölcsözőkké.

Emelkedett hangulatban oszlott szét az egybesereglett sokaság s a résztvevők azzal a tudattal távoztak el a szép ünnepélyről, hogy az ősi főiskola a két új tanárban oly férfiakat nyert, a kik az eltávozott nagynevű elődöknek méltó utódai és a debreceni kollegiumnak új erői és támaszai lesznek.

Este népes vacsora gyűjtötte össze a tanárokat és az iskola nagynevű előjáróit és a szomszéd testvér tanintézetek képviselőit. Fecerunt magnum aldumas, mint a Béla király jegyzője mondja. Ez estének hősei az ünnepeltek kívül dr. Jászi és dr. Erdős valának. Az előbbi pompás felkészítőivel, az utóbbi fiatalos jókedvével. A dísz azonban nagynevű főgondnokunk gr. Dégenfeld József főgondnok adta, kit mindnyájan meleg szeretetünkkel és lelkesedésünkkel vettünk körül.

Referens.

Orsz. Ref. Tanáregyesület.

Évkönyv. — Boncz Ödön üdvözlése. — Az I. gimn. magyar Olvasó. — Isk. adattár. — Egy derék tanár megtisztelése.

Az országos református tanáregyesület központi igazgatósága f. hó 7-én gyűlést tartott Debrecenben *Dóczy Imre* elnöklete alatt. A gyűlés többrendbeli jelentéssel kezdődött, amelyek az elnökségnek adott megbízatásokra és az idő közben történt dolgokra vonatkoztak. Így *S. Szabó József* főjegyző jelentette, hogy az évkönyvet kinyomatta és szétküldözte. *Boncz Ödönt*, miniszteri tanácsossá történt kineveztetése alkalmából levélben üdvözölte az egyesület, mit ő meleg köszönettel viszonzott. *Mitrovics Gyula* levelében jelentette hogy az I. o. gymn. magyar olvasókönyvet elkészítette, mely ha a többi szerkesztők retortján is átmegy nyomtatás alá lesz adható. A beérkezett történelmi pályamű bírálatát folyamatban van.

Mitrovics Gyula távozásával Patakon a gymn. tanárkar *Dombay Lászlót* választotta meg a választmányba képviselőnek.

Fontos tárgya volt a gyűlésnek a kiadandó *iskolai adattár* ügye. Az indítványozó *dr. Imre Sándor* kolozsvári tanár írásbeli beadványában részletes és beható módon fejtegette, hogy miképpen gondolja ő az adattár kiadását szellemileg és anyagilag megvalósítandónak. Az ő általa jelzett alapon, de nem oly messze menő következtetésekkel és nem oly széles kiterjedésben, pusztán csak az egyesület anyagi erejére szoritkozva terjesztett véleményes jelentést a gyűlés elé egy három tagú bizottság, melynek tagjai voltak *Sinka Sándor*, *dr. Nagy Zsigmond* és *S. Szabó József*. Az igazgatóság a bizottság javaslatait elfogadta s azokat terjeszti a közgyűlés elé. Ezek szerint az eddig a ref. iskolák multjából megjelent adatok kutatóndók mindenekelőtt fel s azoknak reportoriuma adandó ki. Azután veszi kezdetét a még nem közölt adatok

gyűjtése és közlése. Minden adatot a gyűjtőn kívül még egy revisor is átnéz s ők ketten felelősek az adatok hitelességéért és pontosságáért. A nyomtatást egy szerkesztő intézi és vezeti. Évenként — a csekély anyagi erő miatt csak 3 iv adattárt lehet adni az évkönyv függelékéül. Ezek a főbb megállapodások.

Elhatározta továbbá a bizottság, hogy az egyesület idei közgyűlése *Budapest*en tartassék f. évi április 26-27. napján. Előkészítésével az elnökség megbízott.

Végül az igazgatóság *Futó Mihály*, hódmezővásárhelyi nyugalmazott igazgató-tanárt, mint aki a régi tiszántuli ref. tanáregyesületnek (melyből nőtte ki magát az országos) egyik alapítója, kiválóan munkás és jeles tagja volt, bokros érdemeinek jutalmául tiszteletbeli tagul leendő megválasztásra ajánlja a választmányának és a közgyűlésnek.

KÖZÉLETÜNK.

A nagybányai ev. ref. egyházmegye rendkívüli közgyűlése.

Rendkívüli közgyűlést tartott f. hó 9-én Sziényváralján, d. e. 10 órakor, a ref. iskola tágas tantermében a nagybányai ev. ref. egyházmegye abból a célból, hogy a *Bencsik István* halálával megüresedett esperesi szék ideiglenes és végleges betöltése iránt a szükséges intézkedéseket megtegye.

A kemény hideg dacára vagy 50-en gyűltek össze a gyűlés tagjai. Az elnöki széket *Balog István* egyházi és *Böszörményi Zsigmond* világi tanácsbírók foglalták el.

Balog I-tván rövid imája után rövid beszéddel és a rendkívüli közgyűlés összehívása céljának jelzésével a gyűlést megnyitja. Minek végeztével *Szabó József* egyh. megyei főjegyző a megilletődés hangján hivatalosan bejelenti az egyh. megyének 24 éven keresztül hű esperese *Bencsik Istvánnak* elhunytát. Bejelenti hogy a koporsóra a világi tanácsbírói kar, az egyházmegye papsága és egyházi nevében külön-külön koszorút helyezett. Bejelenti továbbá, hogy a püspök intézkedéséből kifolyólag gróf *Dégenfeld Sándor* egyh. megyei gondnok őt bizta meg az esperesi teendők elvégzésével addig is, míg az egyházmegye a maga rendelkezését megtenné. Bejelenti még, hogy gróf *Dégenfeld Sándor*, akadályozva lévén a gyűlésen való megjelenésben az egyházmegyéhez részvétiratot intézett, melyben sajnálatát fejezi ki a megboldogult egyh. megyei vezér halála felett s igaz bánattal gyászolja volt elnöktársát. Részvétiratot intézett, még *Dombi Lajos* békésbányai esperes, mely egész terjedelmében az előbbivel együtt felolvastatott. Bejelenti végül, hogy micsoda intézkedéseket tett egy heti ideiglenes esperessége alatt.

A közgyűlés mely meghatottsággal vette hivatalosan is tudomásul elhunyt esperese halálának hivatalos bejelentését s a főjegyzőnek a temetés és hivatal ellátása körül tett, eddigi intézkedéseit jóváhagyta és kimondta, hogy *Bencsik István* volt esperes felett a tavaszi gyűlés alkalmával, az elhunyt férfi érdemeit méltató emlékbeszédet tartat s ennek elkészítésével és előadásával *Magoss Ferencz* egyházm.

egyházi aljegyzőt kéri fel és bizza meg; a gyászoló családnak részvétiratot intéz s jegykönyvében volt esperese emlékének egy lapot szentel.

Ezeknek elvégeztése után a kögyűlés, az esperesi hivatalnak további ideiglenes vezetésével Szabó József, főjegyzőt bizza meg, a hivatal betöltése végett a szavazást elrendelte, melyre nézve a szavazatok beadásának határidejéül f. évi Február 9-ét tűzte ki.

Ha még megemlítem azt, hogy a gyűlés tagjai a helybeli vendéglőben közös ebédre gyűltek össze s ha még beszámolok, azzal, hogy az üres esperesi szék betöltésénél négy nevet emlegetnek, u. m. Szabó Józsefét, Soltész Jánosét, Széll Györgyét és Sátor Dávidét, akkor tudósítói tisztem ezen gyűlésre vonatkozólag véget ért.

Adorján, 1995. január 10.

Papp József.

A debreceni ref. egyházzól.

Szeretet-intézményeink.

Néhány héttel ezelőtt valamelyik hetilap hasábjain K. Zs. diésekedve sorolta fel, mily sok felől és mily nagy mértékben igyekszik enyhíteni Debreczenben az emberszeretet a keresetképtelen szegények, az elhagyatott árvák nyomorúságán. A derék cikkiró figyelmét nem kerülték a el több-kevesebb gyermeket felruházó vidám asztaltársaságok sem. Ellenben csodálatosképen egészen megfelejtkezett e város legnépesebb egyházának, a fényes történelmi multtal diésekedő református egyháznak szeretet-intézményeiről. Mégis, bocsánat, nem csodálatos, inkább nagyon is megérthető tünet, ha nem veszik észre más vallásuak a mi egyházi előjáróinknak esendes, zajtalan szántó-vető, kertészkedő munkáját, mikor saját hitsorsosaink közül is ezek és ezek előtt ismeretlen az.

No de majd máskor beszéljünk erről még körülményesebben. Ezuttal csak futólagos szemlét kívánunk tartani a debreceni református egyház kezelése, gondozása alatt álló, nem különben a városunkban lévő többi kiválólag református jellegű emberbaráti intézmények mult évi működése felett.

Ugy vagyona nagyságánál, mint tevékenységének kiterjedésénél fogva első hely illeti a *Mária Terézia protestáns árvatartó alapítványt*. Eredet azon 30.000 frtból vette, amelyet Mária Terézia királynő 1760-ban a hét éves háboru költségei fedezésére vett kölcsön Debrecen városától s a melyről 1774-ben a város közönsége hűsége bizonyosságául lemondott, s a királynő rendelkezésére bocsátotta. A korona akkori tanácsosai pedig visszaéltek Debrecen város alattvalói hűségével, s az uralkodó iránt tanusított áldozatkészségével. Mert rávették a királynőt, hogy ezt a tekintélyes összeget, a csaknem teljesen református vallásu polgárság, az ősök hitéhez tántoríthatatlanul ragaszkodó város ajándékát a katolicizmusnak Debreczenben való erősítésére fordítsa. Száz évig folyt a küzdelem egyfelől a város, másfelől a kormány (helytartótanács) között az alapítvány felhasználása felett, s ez idő alatt nőttön nőtt a város által hűségesen kezelt tőke. 1859-ben Ő Felsőge megengedte, hogy a felállítandó árvaházba nemcsak katolikus, hanem helvét és ágostai hitvallásu árvák is felvehetők, kiknek vallásos oktatásáról megfelelően

gondoskodjanak. Majd 1861. jan. 10 én Ő Felsőge az alapítvány kettéosztását rendelte el. Ennek következtében 1862-ben Fogarasi Mihály cz püspök a r. kath. fél részére átalvatta az alapítványi tőke felét: 116920 frtot és egy nagy kiterjedésű vargautczai házastelket. A városi közgyűlés még 1869-ben is az országgyűlés képviselőházához intézett feliratban az abszolút kormány intézkedését az ügy végleges megoldásának el nem ismerte, a kieroszakolt felosztást semmisnek tartotta. Végre, miután a belügyminisztérium, ahová az országgyűlés utasította, két évtized alatt meg sem kísérelte az árvatartóalap méltányosabb rendezésének munkáját, s miután a r. kath. egyh 1862. óta háborítatlan birtokában volt a neki átadott fele részének: a debreceni ref. egyház is kérte 1893-ban, hogy az árvatartó alaphól a protestáns egyháznak ítélts rész valósággal kiadassék. E kérelmet 128 városi bizottsági tag indítványa is támogatván: 1894-ben a körülbelöl 300.000 frtra szaporodott tőkét a város a ref. és luth. egyháznak lélekszám arány szerint felosztva kiadta. A belügyminiszter 1904-ben hagyta jóvá az egyházak részéről kiállított alapítóleveleket. A ref. egyház 21 1/2 hold ondódi föld értékével együtt 610.165 koronát, az ág. hitv. ev. egyház pedig 13082 koronát kapott. A ref. egyház kezelésében lévő tőke megtakarítások segítségével ma már megközelíti a 750000 koronát s az így képződött tartaléktőkét pár év mulva diszes fiu és leányárvaház építésére fordítják.

E hatalmas alapítvány kamataiból a kezeléssel megbízott s Dicsőfi József lelkész elnöklése mellett működő árvaügyi bizottság félezer árvagyermeket segít el. A segélyezés többféle módon történik. Vannak:

- 10 kor. havi árvasegélyben részesülők tizen.
- 120 korona neveltetési segélyt élvezők tizenketten és 400 korona neveltetési segélyre felvettek ketten. Ez a segély, ha magasabb osztályba megy a tanuló árva s magát jól viseli, felemelhető 200, illetőleg 600 koronára.
- 10 korona rendkívüli segélyt kapnak ötvenen, pl. betegség esetében.
- évi 40 korona egész árvasegélyt kapnak százhuszan. Ugyanezeket 1—1 teljes téli öltözettel is ellátják; ha iskolába járnak tankönyvekkel, a leányokat női munka anyaggal gyámolítják.
- évi 36 korona félárva segélyt osztanak háromszáznyolcvan gyermeknek. Az ilyenek csak iskolás korukban kapnak teljes téli ruhát, tankönyvet, női munka anyagot, a második félévi segély fejében; míg az első félévben 12 korona illeti őket.

1904-ben segélyezésre összesen 26700 koronát fordított az árvaügyi bizottság. Ebből tankönyvekre és tanszerekre 2000 korona esett. A többi pénzbeli és ruhabeli segély. Egy teljes téli öltözet 24 koronába került. A segélyezett debreceni illetőségűek lehetnek.

2. *Tanuló árvák pénztára.* Első nyomai e pénztárnak 1716 és 1719-ben tűnnek fel, amikor is Báthori Szabó András debreceni polgár tizedfélezer frtot adományozott végrendeletében különféle istenes célokra s egyebek között 80 magyar frtot testált a fiui és leányi iskolákban tanuló árvagyermek segélyezésére. Példáját 16 frt. hagyománygyal követte a felesége Mészáros Anna. Kétszáz év folyamában sok

kegyes, vallásos érzésű polgár és polgárasszony megemlékezett testamentumában az így keletkezett alap-pénztárról. Ez idő szerint ennek kamataiból szegénysorsu, nagyobbára törvénytelen származású gyermekeket segélyez az egyház. Az ilyenek száma százra rugott 1904-ben. Ha nem iskolás, 20 koronát kap egy évre két részletben; ha iskolába jár, csak teljes téli öltözetet, és tanszereket. E pénztárból kiadtak 1904-ben rendes pénz és ruházati, rendkívüli pénz-segélyül 2400,
neveltetési segélyül 1600,
szegény családok segélyezésére 800,

Összesen : 4800 kort.

3. A legrégebb emberbaráti intézmény Debreczenben az *ispotály*, az elszegényedett, munkaképtelen, magokra maradt református polgárok és nők menedékháza. Nálunk ezt a reformáció alkotta meg s körülbelül harmadfél száz év óta mai helyén áll. Kétszáz éve, hogy külön lelkészi állomást is szervezett mellette őseink hitbuzgósága; az első imaház az ispotályban 1704. körül épült. A város pedig az egyházzal kötött egyezség erejénél fogva most építeti ott a modern berendezésű emeletes szegényházakat, dékáni lakásokat 176000 kor. előirányzott költséggel. Ez ősi intézménynek ez újabb örvendés fejlődése, átalakulása talán maga után vonja az első magyar református diakonissa képző szervezését is, amelynek érdekében már folynak tárgyalások.

Az ispotály 1904. évi adatait nem kerithettük meg. Így tájékozásul az 1903. évi eredményt használhatjuk fel. A Könyves Tóth Kálmán lelkész felügyelete alatt álló intézet lakóinak száma 150-160 között szokott váltakozni. 1903-ban 62 férfi és 94 nő szegényt gondoztak benne. Összes kiadásai 24077 koronára rugtak; ebből 12897 kor. esett ételre, 6477 korona kenyérre, 1411 kor. felszerelésekre; a rendszerített személyi kiadások 1000, a kezelési költségek pedig 888 koronát tettek. Egy szegénynek esztendei élelmezése, gondozása tehát 154 koronába került.

Az ispotálynak saját tőkéi vannak, amelyek kegyes alapítványokból, adományokból gyűltek. Kamatokból 1903-ban 5286 korona volt a bevétel; négy rendbeli szegény alapból 8869 korona járulékot fizetett az egyház; a város közönsége pedig a megboldogult Rudolf trónörökös születése emlékére 1858-ban tett 80000 frtos örök alapítvány kamatai címén s egy későbbi eredetű közgyűlési határozat alapján évi 10800 koronával segélyezi az Ispotályt.

4. A városi szegényház. Ez ugyan felekezeti jelleg nélkül való községi intézmény. De az ott lakók lelki szükségleteiről a református egyház gondoskodik. Néhány buzgó református egyén szerelte fel a szegényház imaházát, amelyben két hetenként református istenítiszteletek tartatnak. Arról nem is szólnunk, hogy a szegényház fenntartásának költségei tulnyomórészen reformátusok adófilléreiből telnek ki. Az intézet gondnoka a református vallású Kiss Lajos volt tanítóképezdész. A szegényház lakóinak száma 100-120 között váltakozik, akik kétharmad részben férfiak. Kiadásai évenként mintegy 30,000 koronára mennek. Ebből élelmezésre 17-18 ezer korona esik. A személyi kiadásokra 4000 korona, vegyesekre 6-7 ezer korona jut. Egy szegénynek tehát körülbelül 250 koronába kerül. A szegényház alafás intézettel is össze van kötve. A munkaképes lakókat

könnyebb munkákkal, főként kertészkedéssel foglalkoztatják.

5. *Jóteköny nőegylet*. A hatvanas években áldott emlékezetű Révész Bálintunk kezdesére felekezeti különbség nélkül csoportosulva szervezték Debrecen jószívű leányai. Az egyesület kebelében mindenkor a kálvinista szellem uralkodó; tagjainak tulnyomó része egyházunk hivei; alapítványait nagyobb részben, éppen legnagyobb alapítványait református jótévként köszönheti. Azonban hitfelekezetre való tekintet nélkül segélyezi a szegényeket; tartja, neveli, gondozza árvaházának lakóit. Közelebb fel is vette a „református” jelzöt; — de — mint értesülünk — a belügyminiszter néhány katolikus tag felebbezése következtében, az alapszabályoknak ilyen irányú módosításához nem járul hozzá. Az ide vonatkozó miniszteri leirat ugyan még nem érkezett meg. E derék nőegylet sok oldalú tevékenységet fejt ki. Saját elemi iskolával, tanítónővel bíró árvaházában 16-20 leányt gondoz, ami évente 2500 koronába kerül. Szegények állandó segélyezésére a debreceni első Takarékpénztár szeretet alapítványának 500 korona kamataival együtt, évente 3600 koronát fordít s rendkívüli segélyekre 400-500 koronát adhat. Állami és városi segélylyel virágzó női ipar iskolát tart fen; közelebb állami segélyt nyerve, szövőipari tanfolyamot is nyitott. Ezen kívül a nőegylet vezeti a városi népkonyhát, hol naponta 4-6 száz felnőtt és gyermek kap meleg ebédet. A nőegylet vagyona meghaladja a 160 koronát.

6. *Kövesdy árvatartó alap*. Néhai Kövesdy János debreceni polgár hitsorsosunk, ki az egyetemi alapra is 100000 koronát hagyományozott, még életében, körülbelül husz éven keresztül, minden esztendőben 25 fiu és 25 leány református vallású árvát ruházott fel télire, akikkel együtt járt volt háláadó istenítiszteletre a Kossuth-utcai templomba. Szeretett árváiról végrendeletében sem felejtkezett meg. Mert 354 kat. holdas egyik szépen felszerelt tanyabirtokát Elepusztán a város gondjaira bízta, azzal a rendeltetéssel hogy annak jövedelméből elébb ötven, később ennél több árvagyermeket ruházzon a városi tanács. 1904-ben ötven gyermek teljes téli ruhával ellátására 1481 kor. 60 fillért költöttek. E református eredetű szép alapítványnak évi 6200 kor. bért jövedelmező földbirtokon kívül ma már 19573 kor. takarékpénztári betétje is van.

Ime röviden összefoglalva a felsorolt tisztán református jellegű, meg a református szellemtől áthatott debreceni szeretet közintézmények az elmúlt esztendőben mintegy 93000 koronát fordítottak szegények és árvák gyámolítására. Tekintélyes, hatalmas összeg. Tisztelettel hajlunk mag előtt. De nem hallgathatjuk el azt sem hogy ezek a szeretet-intézmények inkább az ősök áldozatkészségből, mint a most élő nemzedék buzgóságából táplálkoznak.

Z-i.

IRODALOM.

Ref. Zeneközlöny. Ref. egyházi zenemű-folyóirat, ref. tanítók, orgonisták, énekvezérek, dalárdák számára szerkeszti és kiadja ifj. Fővénnyesi Bertalan ref. orgonista. Sárospatak, 1905. január 1. I. évfolyam, 1. szám. Elértük tehát végre, hogy van egy organumunk,

hol énekgyűnk hivatott munkásai dolgozataikat, szerzeményeiket bemutathatják s közhasználatra bocsáthatják; s van egy zenemű folyóiratunk, mely alkalmat nyújt törekvő orgonistakántorainknak szakösmereteik kibővítésére, tovább gyarapítására. A *Ref. Zeneközlöny* első száma mindenkit meggyőzhet a felől, hogy hivatott és szakképzett zenei erők hiányában ma már a mi egyházunk sem szűkölködik s igen tekintélyes számmal vannak, kik egyházi zenének ápolására, fejlesztésére, tovább művelésére nemesak hivatással hanem erős képességgel is bírnak. Az első számban 13 szerző szerepel 25 művel. Egyházi zenénk régi kipróbált munkásai mellett újakat is látunk duzzadó erővel, nemes törekvéssel s a siker biztató kilátásával.

A közölt művek csoportonként *Orgona*, *Énekkar* és *Iskola* cím alatt sorakoznak egymás után. Legelől van 5 ének orgonára alkalmazva (5. és 179. dicséret, az erdélyi énekeskönyvből a 66-dik, a próbaénekeskönyvből a 257. és 202-i sz. új dallamok) Mint átírók itt r'övényessi, Szügyi és Hodossy szerepelnek. Az átírás kifogástalan. Feltűnő azonban, hogy míg Fövényessi és Szügyi sorközjátékokat is használnak, addig Hodossy közjátékot nem ad.

Az igazság érdekében az énekek orgonaletéte lére, illetve azok hangjegyzésére vonatkozólag egy észrevételt kell tennünk. Ajánljuk ugyanis a szerkesztőnek, hogy az énekeket oly letétben alkalmazza s hangjegyezze, a mint azok a református Nagy Károlynál, Szügyinél, Borsaynál s ez evangélikus Altdörfernél és Nagy Lajosnál láthatók; ez pedig nem más, mint (a dallam a gyülekezet hangkörében mozogván) olyan közép fekvésben alkalmazott négy-szólamu vegyes énekkari mű, mely egyszersmind orgonán való előadásra is alkalmas, kíséretétül szolgálván a gyülekezet éneklésének. A figyelmes szem látja, hogy tulajdonképpen a fűzet énekei is ilyen letételűek volnának, csak hogy az Alt, Tenor és Bassus szólamok ismétlődő hangjai összevonás által el-tüntetve vannak. Ez pedig nem helyes. Gondoljuk, hogy mi volt ezzel a szerkesztő célja, az t. i. hogy orgonistáinkat ezzel is a kötött (legato) játékra szoktassa; de ha ez volt a cél, a vezérszólamnál (Soprán) miért tesz kivételt, s itt miért nem olvasztja egybe a dallam ismétlődő hangjait? Az általunk ajánlott letét és írásmód előnyei nyilvánvalók. Egyfelől a hangzatok mindig tisztán állanak az orgonista előtt, másfelől a letét énekkari előadásra is alkalmas. Ez az ugynevezett *Orgona-Choral* letét, melynél az orgonistának tudnia kell, hogy a hangzatok nem kiütögetve, mondjuk: *lekalapálva*, hanem *kötve* (az ismétlődő szólamhangok egybeolvasztásával) játszan-dók. Más a puszta *Orgona-letét*, minőt Zsaskovszky és Kapossy alkalmaztak a katolikus énekeknél. Ha a fűzet énekei ilyen letételűek volnának, egy szót sem szólottunk volna, mert az ilyen kidolgozás is jogosult és célravezető, hanem szólottunk azért, mert azok sem nem *Orgona-Choral* sem nem *Orgona letétek*.

Szintén az *Orgona* rovat alatt 9 preludiumot találunk. Köveskutyától 6, Veress Gábortól, Lányi Ernőtől és Zoltai Mátyástól egy-egy. A Köveskuty preludiumai rövidek ugyan, de mindeniket dallamos-ság és egyháziasság jellemzi. A Veress Gáboré csak annyiban kifogásolható, a mennyiben határozatlan kezdetű s első üteme nem az alaphangzatot (tonika) hanem a dominánst intonálja. A Lányi Ernőé kiváló alkotás úgy harmoniailag mint szólamvezetés és

szerkezet tekintetében. A Zoltai előjátékában több a kiszámítás mint a lélek.

Az *Énekkar* rovatban Veress Gábor egy férfi karra írt eredeti szerzeményt ad *Ima* cím alatt Vincze Dániel vallásos tartalmu szövegére. Dalárdák ünnep napokon sikerrel adhatják elő. Azután egy vegyes karra írt *Pünkösti ének* következik szerző megneve-zése nélkül Szabolcskának „Kiáltunk hozzád Szent-lélek Isten“ kezdetű gyönyörű szövegére. Ezen új dallamra különösen felhívja a szerkesztő a pályatár-sainak figyelmét, s véleményük nyilvánítását kéri a tekintetben, hogy a dallam belértékénél fogva fel-vehető-e az új énekeskönyvbe. Mi nem akarván a kartársak véleményére befolyással lenni, vélemé-nyünk nyilvánításától ezúttal tartózkodunk. Azután a próbaénekeskönyv 104. sz. dallama jön Novák Lajos által írt temetési szöveggel Varga József fér-fikari kidolgozásában. Hodossy Béla egy dalárdák-nak való temetési éneket ad. Motivumai általában rövidek s ez szakgatottságot szül. Nem helyes, hogy néhol (3. 4. és 6. ütem) a hangzatok a mélyebb fekvésben is négy szólamulag használtatnak. Erejüket, fényüket a hangzatok ily mélységben elvesztik, azért ha a dallam mélyre ereszkedik, két vagy három hanggal meg kell elégedni, sőt ilyenkor az *unisono* vezetés is teljes indokolt. A kar különben jó s siker-rel használható Sz Nagy József, énekgyűnk veterán munkása Garay *himnuszát* (Kárpátoktól Adriáig) hozza négyes férfikarra alkalmazva. Ugy ez, mint a követ-kező „Bujdosók dala“, melynek szövegét s dallamát Novák Sándor szerezte, s melyet karra Sarudy Ottó alkalmazott — dalárdának hálás szám lesz.

Az *Iskola* rovatba 4 éneket találunk 2—3 szó lamra alkalmazva iskolás növendékek számára. Bezárja a fűzetet „Bujdosók siralma“ címmel Kál-mán Farkas bubánatos de igen szép és kifejezés teljes dallama, melyet énekgyűnk ősz bajnoka Thaly Kálmán szövegére szerzett, s melyet Fövényessi alkalmazott 3 szólamu gyermekkarra.

Helyesléssel konstatáljuk, hogy a szerkesztő énekeinknél mindenütt a *Próbaénekeskönyv* ütem be-osztását (ritmus) alkalmazta.

A fűzet tartalmának ezen rövid ösmertetése után jelezzük hogy a *Ref. Zeneközlönyt* a dunántuli, tiszáninneni és tiszántuli ev. ref. püspökök a legme-legebben ajánlják s mi csak annyit mondunk, hogy minden ev. ref. orgonistakántor és énektanítás-sal foglalkozó néptanító csak maga és állása iránti kötelességet fog teljesíteni akkor ha az előfizetők sorába lép.

Dalnok.

A „debreceni lelkészitár“ II-ik kötetének ismer-tetése Magyar prot. egyházi irodalmunknak egy igen értékes műve jelent meg a napokban a „Deb-receni lelkészitár“ II-ik kötetében. Az első kötetjét már örömmel s elismeréssel fogadta a magyar prot. világ, és e második méltán sorakozik az első után. Avatott kéz gyűjti össze és rendezi e művet ismer-tebb és kevésbé ismert egyházi íróktól, kik a gya-korlati lelkészlet mezején működnek. Mind az öt református egyházkerületből kerülnek elő azon írók, kik lelkük lángjából egy-egy szikrával legalább köz-reműködni ohajtának az örök világosság terjesz-tésében.

A mű előszava is beismeri, hogy „a közölt dolgozatokban nagy a tarkaság és változatosság.

Igehirdetési mód, tartalom, alak, mind-mind különböző. De hát ez, éppen a református predikatori szabadságnál fogva nem is lehet másképen. Szerény nézetem szerint pedig csakis így tanulságos és építő hatása e mű. így megismerve a különböző módokat és alakzatokat válogathatunk magunknak a nekünk tetszők között

Ha az volna a célja e műnek, hogy lehetőleg minden úgy szólván érdekesebb esetre nyújtson papi dolgozatokat, úgy is volna számottevő értéke. Bár én a sok kiadott dolgozatoknak a magam részéről nem vagyok barátja főként ha kész egészten nyújtanak. Mert a kész munkák míg egyfelől megkönnyítik ugyan a sokszor kevés idővel rendelkező, elfoglalt, vagy gyakorlatlanabb lekipásztörök munkáját; másfelől alkalmat nyújtanak az önmivelés és tökéletesítés nemes és nagy fontosságú munkájának elhanyagolására.

Bizony sok ifju hagyja el a theologiai akadémiát a nélkül, hogy jóformán önállóan dolgozni tudna. Hogy mi okból?! azt most nem kutatom, kutatni nem is akarom. De mégis feltűnő, hogy míg mai foglalkozásban a segédül alkalmazott egyén ugyszólván ismeri és tudja is végezni kötelességeit; az iskolából kikerült-ifju Timotheusok alig tudnak megmozdulni és tájékozódni a papi hivatal munkái között

Az ilyenek számára megbecsülhetetlen az ilyen gyűjteményes munka, mely nemesak anyagokat szolgáltat, de szélesíti a látkört és munkakedvet ad: s az összehasonlítások által bizonyos irány is jelöl.

Egyházi beszédekből én a magam részéről, jobban szeretnék úgy nevezett vázlatokat, megkapóbb felolvasásokat közölni; a magyar prot. irodalomban ilyeneket találunk a legkevesebbet. Németül vagy más nyelven pedig ifju tisztársaink közzül bizony kevesen tudnak annyit, hogy szótár segítségével nélkül tanulmányozhatnák a prot. gyakorlati lelkészség irodalmát.

Hogy a kezünk alatti mű dolgozatai nem egyenlő értékűek, az nagyon természetes. De a méh sem egyféle virágról gyűlti a mézet. S hogy e mezőn is több színű és illatu virág tárul elénk, annál kedvesebb teszi azt.

Vannak e kötetben *bibliamagyarizatok*: legtöbbje az ezen téren előkelő néven ismeretes Barakonyi Kristóftól. Műveit nagy biblia ismerete mellett az azért való nagy lelkesedés jellemzik. Szakavatott tolla elég népszerűen foglalkozik a felvett szakaszokkal, bár olyan hallgatók, kik a bibliát otthon nem olvasgatják, nehezebben élvezik. Az értelem világozása és meggyőződése mellett talán egy kicsit több figyelem volna fordítandó a szív megkapására s foglyul vitelére.

Gulya György „az igazi boldogságról“ beszélve sok szépet és igazat mond el igen nemes népszerűséggel.

Ezután következnek az *egyházi és szertartási beszédek*, öt ifjusági istentiszteletekre, tizenhat közönséges egyházi beszéd ismert és jó nevű szerzőktől. Vannak ezek között igen — sőt talán a mi közönségünk felfogásához mérten nagyon is — mélyen járó dolgozatok, melyek inkább a theologiai mint a templomok szószékein volnának eredményesebbek. De hát az egyéniséget levetkezni nem lehet, sőt nem is szabad. Arra azonban nézetem szerint mégis figyelni kellene, hogy az elhangzott egyházi beszédnek legalább vázát egyházunk egyszerűbb intelligen-

tiájú hallgatói is haza vigyék magukkal s az otthon kikeresett textus segítségével otthon maradt családtagjaiknak mondhassanak is valamit a hallottakból, ne csak annyit, hogy; „beh szépen vagy okosan beszélt a tiszteletes ur,“ vagy hogy: „olyan szép volt hogy biz én nem is értettem.“

Hivatásunk nem csak meggyőzni vagy gyönyörködtetni, vagy e kettőt együtt is tenni, hanem irányítani, jóra hajtani, átalakítani; a mi pedig csak úgy történhetik, ha a leggyorsabb kebelben is szűrődik le valami nemes, a mi lassanként egészen átváltja a belső embert.

Majd következik kilenc *ünnepi beszéd* szintén jó nevű szerzőktől. Ezek már ötletesebbek, szinesebbek jó részben amazoknál, a mi a dolog természetéből is következnek.

Alkalmi beszéd tizenhatsz van e könyvben igazán gondosan megválogatva. Érdekes közöttük az első, a *vallás igazi vallása* címen Jánosi Zoltántól. Nagy gonddal és apparatussal kidolgozott mű. És bár egy kissé nehézkes és hallgatókra fárasztó — nagy élvezetet nyújt az olvasása. Azt gondolom, hogy így elmondva Debrecenben sem volt meg a megérdemelt hatása. Kimagaslik itt az ősz püspök, Kiss Áron a „Feltámadunk“ című beszéde. Ez igazán lélek és élet. De a többi is! Bizony méltó volna mindent bővebben ismertetnünk. De a ki akar inni a „bethlehemi forrásból“ az „örök élet vizéből“ szerezzze meg e forrást. Ingyen és pénz nélkül az igaz hogy nem adják; de bizony e kötet ára, bőven megtérül kamatostól annak a ki ezt megszerzi.

Sok olyan alkalmi beszéd van e szakaszban, a melyre igazán szükségünk van, s a melyik valóban hézagot pótló.

A *keresztelési és esketési beszédek és imák* mind-megannyi ritka alkalmak szónoklatai, a gyűjtemény igen kedves és értékes darabjai.

A *lelki gondozás köréből* is van két dolgozat. Jóformán uttaposó munka mindenik. Az egyik a *beteg gyülekezeti tag lelki gondozásáról*, melyről még bizony kevesen irtak. Vannak ugyan agendáinkban a betegek urvacsoráztatására vonatkozó agendák, de az elbánás mikéntje felől kevés a tájékoztató.

Más felekezeteknél erre igen sok gond van fordítva s külön kötetekben foglalkoznak vele. Az én könyvtáramban is van néhány igen jeles munka e szakból; csak nálunk nem volt erre különösebb gond fordítva. Pedig ha már egyébért nem, azért is kellene a beteg körül több gonddal eljárunk, hogy a mai felekezetű papokkali összehasonlítás ne a mi hátrányunkra üssön ki. De főként mert alig vagyunk közelebb valahol hiveink szívéhez, mint az ő- vagy kedveseinek beteg ágya mellett.

A másik mű e sorok írójától a *kórházi betegek, főként az elmebetegek lelkigondozása* ügyét tárgyalja.

Mindkettő megfelelő imádságokat és beszédeket is mutat be.

A bő tartalmu kötet utolsó szakaszában *Vasárnapi, ünnepi és alkalmi imádságok* vannak mély érzéssel kenetes nyelven, lelkes emelő módon megírva. Ezek is megérdemlenék, hogy külön-külön foglalkoznánk velük; de hát ez időszerint sem időm, sem terem meg nem egedi. Annyit mondhatok, hogy ügyesen vannak a gyűjteménybe beválogatva ezek is.

Egyszóval az egész kötet sokkal többet nyújt, mint a mit mesteri szerkesztője szerényen ígért és jelez.

Bizony derék volna, ha minél többen hoznának ide a közcélra lelki javaikból, s minél többen merítenének ebből kincseket.

Valósággal egy lelki találka lehetne e mű mindanyionknak, kik a legnemesebb ügy szolgálatába szegődtünk, s az által hogy egymást szeretettel erő sítve táplálnánk: egy felséges áldozat Isten nagy nevének dicsőségére!

Nagyvárad, 1905. jan. 2.

Csák Máté
ev. ref. lelkész.

„Hirdesd az igét!” Egyházi beszédek, második kötet. Irta Veres József orosházi ág. h. ev. lelkész, békési esperes, országgyűlési képviselő. Ára 2 k 50 fillér megrendelhető a szerzőnél Orosházán.

Két férfikar. Csokonai Vitéz Mihály költeményeire. 1. *A reményhez* (Földiekkel játszó) 2. *A tihanyi ekhóhoz* (Oh Tihanynak riadó leánya.) Karra alkalmazta s a költő halálának századik évfordulati napjára (1905. Jan. 28.) ifjusági énekkarok s dalárdák használatára kiadta *Szügyi József* (Békés). 20 példány ára 4 korona Szerző tulajdona. — Ajánljuk. A szerző neve elég garantiát nyújt a karok jósága és használhatósága felől. Dalárdáknak, főgimnáziumi és tanítóképezdei énekkaroknak úgy a közelgő Csokonai ünnepélyen, mint más alkalommal bármikor mindenikkar hálás programszám lesz.

GYÁSZROVAT.

BENCSIK ISTVÁN
1835—1904.

A nagybányai egyházmegyének s vele a tiszántúli egyházkerületnek gyásza van, Benesik István esperes, az esperesi kar egyik nesztora nincs többé az élők sorában.

Még karácsony családjában örömmel ünnepelte, nem is sejtve mily közel a válás, mily közel a vég, hogy a muló esztendővel földi életének is el kell mulnia s már 29 dikén estve halott volt. Nyugodtan hajtotta volt álmra fejét s éjjel álomban lopózott hozzá a gyilkos kór, a szélhűdés. Sem az orvosi tudomány, sem a hitvesi és gyermeki ápolás nem volt képes megtartani, két napi szenvedés után meghalt. Ujév délelőttjén temették. A rendkívüli idő miatt nem jöhettek ugyan el lelkéztársai és tisztelői mindnyájan; de a fagyasztó idő dacára is nagy számban összesereglett közönség részvételével adtuk át tetemeit a sírnak.

A háznál Szabó József egyházmegyei főjegyző méltatta tanulságos szép beszédben a kiváló férfiúnak, Krisztus hív szolgájának érdemeit s kért vigasztalást a fájdalmas sebekre, a sírnál pedig alulirott imádkozott.

Az elhunynak életrajzi adatai következők: Született Kovácsvágáson Abaujmegyében 1835. szept. 15-dikén Benesik Károly és Melegh Verónika szüléktől. Az élénk felfogású gyermek elemi iskoláit

Nyírmegyésen végezte, hol atyja uradalmi tiszt volt, gymnasiumi pályáját Szatmáron a róm. kath. gymnasiumban kezdte, Debrecenbe folytatta és végezte be. Tanárai közül Révész Imre gyakorolt rá legnagyobb hatást. Eredetileg jogásznak készült, de atyjának közbejött halála más irányt adott gondolkodásának: theologus lett. A theologiai tanfolyamot S.-Patakon nagy sikerrel bevégezvén 1856-ban Avasújvárosba a jeles Melegh Dániel esperes mellé ment segédlelkésznek, honnan két év mulva Vámfalu hivat el rendes lelkészül.

Lelkészi buzgó működésével és szeretetreméltó modorával nemcsak hivei szeretetét nyerte meg, hanem egyházmegyéje bizalmát is kiérdemelte, úgy hogy 1865-ben al-, 1873-ban főjegyzőül választotta, majd 1881-ben az esperesi tiszttel tüntette ki, ugyancsak egyházmegyéje bizalmából most már harmadizben volt zsinati képviselő. Avasvámfalut 1883-ban a népes és gazdag nagypaládi egyházzal cserélte fel, itt működött aztán munkás élete bevégezéséig, különös súlyt helyezvén az iskolaügy fejlesztésére. Alatta szép, kitűnő iskolát épített s második tanítói állást szervezett Nagypalád.

Szelid, nyájas modoru ember, kedves beszédű szónok buzgó lelkipásztor volt, kit hivei és gyülekezetei szerettek és tiszteltek. Mint esperes nem a fegyelem szigorával, nem jupiteri felvont szemöldökkel kormányzott, hanem a krisztusi szeretet és türelem erényeivel igazgatott. Az előzékeny, udvarias, ildomos férfit világi előkellő embereinknek is kedvence volt.

Beszédeit forma, csin, költői lendület jellemezték, mely kiválóság megnyerő előadással is párosult.

A boldogultnak, mint a közélet emberének megádatatásokban is volt ugyan része; de mégis leginkább elismerés, tisztelet és népszerűség környezte.

Örömben gazdag családi élete fájdalomban sem szűkölködött. Első nejét Sárkány Mária, hét gyermeke édes anyját elég korán vesztette el, a nagy család anyja nélkül maradt. 1892-ben másodsor nő-sült, nőül vevén Kézdivásárhelyi Vásárhelyi Bertát mostan felette gyászoló derék özvegyét, mely házaságból egy kis lányka siratja a jó apát.

Családját önzetlen szeretettel karolta, érette mindenre kész volt, semmi fáradságot, nem kimélt, minden áldozatot meghozott. Törekvése nem volt hiábavaló: megérte, hogy nyolc derék gyermekei közül hat célhoz jutott s jobbára kiváló társadalmi állást foglalnak el.

Népszerű ember volt, az embereket, a társaságot szerete, vendégszerető házában lelkéztársait, nagyszámu barátait mindig tárt karokkal fogadta.

Külsőleg gyöngye szervezetének látszott; de szívóssága, kitartása, munkabírása az ellenkezőről tanuskodott.

Anyaszentegyházunk szolgálatában és javára végzett áldásos munkálkodásának nyomai, hisszük, nyomtalanul nem enyésznek el, tevékeny életének emlékezete áldott lesz közöttünk.

Magoss Ferencs
ev. ref. lelkész.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Templomi szemle.** Az új év első napján a debreceni zsufolásig megtelt templomokban 3 rendes lelkész és a segédlelkészek szolgáltak. A nagy templomban *K. Toth Kálmán* prédikált *Ézs. 55, 6.* verse alapján. Mesteri bevezetése után, mit éreznek, mit keresnek, mit siratnak az idő gyermekei? így állítja fel a főtételt: „*Keressétek az Urat, míg megtaláltatik, hívjátok Őt segítségül míg közel vagyon, s ez alapon beszél I. Mit kell keresnünk? II. Hogyan találhatjuk meg?*”

Kit kell keresnünk? Nem az elmulókat, nem az ifjuság ábrándképeit, nem az érett kor meghiusult terveit, hanem a mire mulandóságunk is utal: az örökkévalót és annak országát, Idvezítőnk társaságában, a természet templomában, a történelem mezején. Keressük hát még nem késő. *Hogyan találjuk meg az Urat?* Nem azon az úton, a melyen a fukar, a dicsvágyó s a szenvedélyek rabja halad, hanem lelkünk lángható hevével, akaratunk törhetetlen szilárdságával, parancsának állhatatos cselekvésével. Azt szeressük a mit ő szeret, azt akarjuk, amit ő akar.

Lámpával se találhatunk ilyen embert, nem állandó erő, alkalmi érzelm hozza össze az új évi nagy sokaságot. Az emberek a testnek szerelme és a mulandók utáni vágy között hanyódnak, vergődnek. Mily rövid pedig az élet: Hitelbe adott ajándék, határozatlan időre kiutalványozott kölcsön. Ezt nem veszi figyelembe a fagyos sziv, a hitetlen, azért török le a csapások alatt s remeg az új esztendő küszöbén. Míg az igaz, ki megtalálta Istenét nyugodtan néz vissza és bátran tekint a jövőbe.

A költői képekkel ékes beszédet, mely általánosságban mozgó példáival, kitéréseivel, keletes beszédével a régi iskola szabályai szerint halad, megható áldás zárta be.

Egészen új nyomokon jár a kis templomi gyülekezet szónoka Jánosi. Alapigéje, melyhez a rövid alkalmi imádság vezet, *Jel. 22, 16:* „*Én vagyok a hajnalcsillag*”, a Megváltót állítja be az új évi ünneplés központjába. Ha köd, homály borong e nap reggelén, az Ur oszlatja azt el egyedül, mert ő a világ világossága, a mely az emberiség haladásának ösvényeit mutatja. Hadd helyezték mások az uralmat, a tekintélyt előbbre, a mi egyházunk legyen csak továbbra is az igazságnak, a szabadságnak előharcosa s mint a reformáció és a nemzeti szabadság bajnokai: állítson iskolákat, nyomdákat, irjon könyveket és vérezzzen, ha kell megváltásáért a magyar hazának, melynek ő az igazi pátronája és nem

Mária. E hivatást eddig a prot. egyház fényesen végezte. Bizonyosság rá hazánk és a művelt nemzetek története. Ezután is sikerrel fogja végezni, ha benne tiszta fényvel sugárik a hajnalcsillag, mely a Krisztus Jézus. A diadal hatalmas akkordjaival zárul a tulajdonképpen beszéd, melyet megkapó fordúlattal egy alkalmi kitérés követ a kálvinista Róma jelen helyzetére. A szónok az áttérések szomorú statisztikáját aposztrofálja és szivetrázó hangon szól a gyülekezethez. Mindenütt győz az evangéliom, csak nálunk sáppadoz a hajnalcsillag égi fénnyel. Ez nem maradhat így. Legyen az új év az ébredésnek, a diadalmas lelkesedésnek új esztenedeje. A megfelelő szónoki lendülettel előadott beszéd nagy hatást tett a lelkekre s a hallgatók közt felmerült az általános óhaj, hogy e korszerű predikáció kiadassék és kiosztassék. Ugy legyen. *A Kossuth-utcai új templomban Szele György* prédikált, e beszédéről a jövő alkalommal. Szerencsésen választott alapigéje *Máté XVI. 1—4.* (Az idők jelei.) A szép és nagyhatással előadott beszédet új év második vasárnapján a nagytemplomban ismételt gyönyörűséggel hallgattuk. — Uj predikációt ez alkalommal csak *Materny Lajos* luth. főesperes tartott, ki a templombajárás régi jó szokásairól (*Luk 2, 41.*) mondott egyszerű és bájos, remek és megkapó beszédet.

Pap Gyula

— **Ertesítés.** A tiszai ág. hitv. evang. egyházkerület eperjesi Collegiumának jogakadémiáján az 1904—1905. tanév II. felére a beiratások 1905. évi január 8 tól 19-éig eszközöltetnek; az előadások pedig január 23-án kezdődnek. Utólagos felvételnak január 20—22. napjain dékáni-, azután pedig tanárikerület engedélyvel lehet helye. A más akadémiákról, vagy az egyetemokről átlépő joghallgatók eddigi lecke-könyvükkel jelentkezhetnek.

— **A múlt évi népmozgalom Debrecenben.** Az egész év folyamán házasságot kötött összesen 691 pár született 2594 és meghalt 2108 egyén. Szemben az előző 1903. évvel házasság 119 több kötött, születés ellenben 33-al kevesebb, míg halálozás 275 el több fordult elő. Így tehát a múlt évben csakis a házasságkötések száma volt kedvezőbb míg a születés és halálozások száma kedvezőtlenebbek voltak. Különösen a halálozások száma emelkedett oly magasra, hogy az állami anyakönyvezetés tíz évi fennállása óta előfordult legnagyobb számot is jóval felül multa. Ugyanis míg 1899. évben 2052 halottunk volt, addig a múlt évben 2108-ig feljutottunk. A születettek közül 1325 fiú és 1269 leány. A meghaltak 1076 férfi 1032 nő, míg a kettő közül az 5 éven alóli gyermekek száma: 859. Miután pedig 2594 születéssel szemben csak 2108 halálozás fordult elő, úgy a múlt évben természetesen uton a lakosság száma 485 el növekedett a mi ugyan elég szép emelkedés de ha vesszük, hogy az előző 1903-ik évben a növekvés 694 volt tehát 208 al több, ennél fogva valami nagyon örvendetesnek nem mondható.

— **Siketnéma tanítóárvák felvétele.** A vallás és közokt. minisztérium megengedte, hogy a debreceni orsz. tanítói árvaházba felvételre jogosult tanítóárvák is befogadtassanak, kik képzésüket azután a helybeli siket néma iskolában nyernék. Ezt a humánus rendelkezést azért közöljük itt, hogyha olvasóink ilyen szerencsétlen tanítóárváról tudomással bírnának, hozzátartozóik figyelmét hívják fel a miniszter eme humánus intézkedésére.

— **A hajduvármegyei „Gönczy Pálról” nevezett általános tanítóegyesület** a múlt hó 28-án tartotta évi rendes közgyűlését a kereskedelmi iskola disztermében *Kozma László* orsz. tan. árvaházi igazgató elnöke alatt az egyesület tagjainak általános érdeklődése mellett. Az elnök tartalmas és lelkes megnyitó beszédjéből két gondolat emelkedett ki: egyik a melyben Gönczy Pál eszméit fejtegetve a *népnevelés gyakorlati helyes iránya és mértékéről* beszélt, a másik hogy a népoktatási törvény tervezet anketáján sürgette a hazai néptanítók egyenlő *javadalmazását* s lelkére kötötte kartársainak, hogy az életérdekükért folytatott nemes küzdelemben *legyenek mind együtt és egymásért solidarisak.* Kegyelettel emlékezett ezután meg a magyar tanítóság nagy halottjáról: *Lakis Vendelről*, aki csaknem 3 évig volt lelkes és tántoríthatatlan vezére a független törekvésű magyar tanítóságnak. *Kuti Zsigmond* kimerítő és tartalmas titkári jelentésének helyeslő tudomásul vétele után a közgyűlés kimagasló pontja *Guttenberg Pál* tanárnak nagyszabású előadása következett. „A magyar népiskola jövő életutja” címmel. Előadó, a ki élet-törekvése céljával a magyar nép munkára való nevelésének nagy és fontos kérdését tűzte ki, azt a szabad szellemet, mely előadását mindvégig jellemezte, a mi ősi kollégiumunk falai között szívta magába. Előadása során gyönyörű logikával bírálta mai nevelési és tanítási eljárásaink rengeteg hibáit s rámutatott arra az elvre, melyet tanításainkba be kell vinünk t. i. a gyermek öntevékenységre való szoktatására. Nagy elmeéllal szálította le a mai nevelés hangzatos jelszavait s kimutatta az ismétlődő oktatás és az azzal kapcsolatos ifjúsági egyesületek nagy fontosságát. A gyakorlati példákkal fűszerezett előadás csaknem 1 és fél óráig tartotta lekötve a hallgatóság figyelmét. Az előadás után magas színvonalon mozgó vita következett. *Simon István* debreceni ev. ref. tanító egyesén összeállított számológépét a törtek tanítása megkönnyítése és megértetése végett gyakorlati példákkal mutatta be. A gép hiányt pótol s a jelzett célra kiválóan alkalmasnak találtatott. *Káposztás Imre* egyesületi pénztárosnak, *Herczegh János* tantermuzeumi örnek a felmentvény elismerés mellett megadatott s a számvizsgáló bizottság javaslatára a közgyűlés elhatározta, hogy *Káposztás Imre* 10 évig pénztárosi működését jövő évi közgyűlésen külön fogja méltányolni. A magyar tanítók országos bizottságába egy évi megbizással kiküldettek: *Lévay Imre* és *Kuti Zsigmond* egyesületi tagok. — Nagy örömmel vette a közgyűlés tudomásul, hogy a bősörményi járás körtagjai sorába ujabban nagy számmal léptek be az ottani tanítók és tanítónők. — A gyűlésen jelen volt *Csánky Viktor* kir. tanfelügyelő, *Oláh Károly* Debrecen város kulturatanácsosa s a tagokon kívül még számos vendég. Gyűlés után az Angol királyné külön termében a nyert benyomásokról a fehér asztal mellett tovább folyt a tanácskozás és vitatkozás.

— **5000 koronás adomány a debreceni egye-**

temre. *Sesztina Lajos*, az elhalt nagy kereskedő végrendeletében a debreceni egyetemnek 5000 koronát hagyott.

— **A debreceni statusquo izr. hitközség vagyona.** A felügyelő bizottság által átvizsgált és jóváhagyott zárszámadások szerint az izr. hitközség tiszta vagyona a 1894. év végén 46,390 kor. 23 f. volt míg a múlt év végén a tiszta vagyona 597,058 k. 97 f. re rugott. Tehát 10 év óta a hitközség tiszta vagyona 550,668 korona 74 fillérrel szaporodott.

— **A kecskeméti ev. ref. jogakadémián** a leiratkozások a nyári félévre január 7-én kezdődnek és bezárólag január 22-ig tartanak. Utólagos beiratkozásért a jogakadémia igazgató-tanácsához kell folyamodni, amelynek elnöksége nyomós okból február 18-ig adhat az utólagos felvételre engedélyt.

— **A budapesti ref. egyház 1905-diki költségvetése.** A budapesti ref. gyülekezet nemcsak népesség tekintetében a legelső, de évi költségvetése is olyan tekintélyes, hogy felér egy kis egyházmegye költségvetésével. A bevételek előirányzata a következő egyháztagoktól (adók, perselypénzek stb.) 43,890 kor. házbér és haszonbérjövendelmek 50,550 kor., kamatjövendelmek 11.191 K. 65 f. segélyek (fővárostól, dunamelléki kerülettől) 40,420 kor., vegyes bevételek 3230 kor. főgimnáziumi alapok jövendelme 10,065 K. 77 f. tandíjak és beiratási díjak 47,000 K, iskolai segélyek (kerülettől, államtól) 39,600 K. összesen 245,947 kor. 42 fillér. A kiadások előirányzata: a) egyházi kiadások: személyi járandóságok 71,003 K. 20 f., dologi kiadások 39,015 K, törlesztések és kamatok 41,420 K; b) főgimnáziumi kiadások: személyi járandóságok 82,073 K 32 f., dologi kiadások 15,210 K 60 f., fizetendő kamatok 9081 K 65 f., összesen 257,623 K 77 fillér. A szükséglet és fedezet között 11,676 K 35 fillér hiány mutatkozik, a melyből az egyház hiánya 1976 K 55 f., a főgimnázium hiánya 9699 K. 80 fillér. Az egyház kezelése alatt álló s egy internátussal kapcsolatos felsőbb leányiskolára tett *Baár-féle* alapítvány vagyonállaga 1904. végén 625,320 korona. — Ez a költségvetés a mely csekély változtatással elfogadtatott az egyháztanács legközelebb tartott ülésén, mutatja, hogy a budapesti ref. egyház, minden erejét megfeszítve sem képes szükségleteinek megfelelni. Pedig a költségvetésbe felvett szükségletek csak normális szükségletek: nincs közöttük egyetlen tétel sem, a mely azoknak a fokozódó igényeknek a kielégítését célozná, a melyeket a folyton fejlődő egyházi élet állít a gyülekezet elé. De hiába, ha nem lehet, s nem különösen a jelenlegi egyházszervezet szerint. Itt talán csak a tervbe vett, de végre nem hajtott decentralizáció segíthetne. Azért kívánatos volna, hogy az egyház elhatározó lépést tegyen ez irányban. (P. E. I. L.)

— **Tanítóságra kibocsátások.** Tanítóképző intézetünkben a múlt hó folyamán a felmerült szükséghez képest 4 ifju kibocsátására adott engedélyt főtiszt. püspök ur. Mihez képest a nagyszőlősi ev. ref. egyházba *Rébék Pál* 3-ad éves, a szalacsi egyházba *Ladányi Károly* 4-ed éves, a tiszaladányi egyházba *Jónás Imre* 4-ed és *Pongor Imre* 3-ad éves tanulók bocsátattak ki ideiglenes tanítókul.

— **Az első fél év berekesztése tanítóképzőnkben.** A fél évet záró szigorlatok — tekintettel az intézet nagy népességére — folyó hó 12-dik napján kezdődnek és 28-án érnek véget. A tanítóságra kibocsátottak magán vizsgálja e hó 30-dik napján tartatik, a

mire ez uton is felhívjuk az érdeklődők figyelmét. A 2-dik, félelvi tanítás február hó 2 dik napjával veszi kezdetét.

— **Egy kis felvilágosul.** Bizonyos meglepéssel olvastam, hogy *feltűnést keltett* miszerint *Bencsik István* esperes társunk temetéséről *ugy az esperesi kar, mint az egyházkerület küldöttje elmaradt.* Hát bizony egy 24 évig hivatalát buzgón betöltő esperes temetése alkalmával ez joggal kelthetett feltűnést, de roszra semmi esetre sem magyarázható. Én bár sem esperes társaimtól, sem a kerulettől, megbízást a megjelenésre nem nyertem, bár szomorú, de elengedhetetlen kartársi kötelességemnek ismertem volna, mint egyik legközelebb lakó esperestárs megjenni a temetésen, s bizonyára leküzdöttem volna még azon akadályt is mely az új esztendő napjával elibem a lekipásztor elé állott, — de én, — szinte hihetetlen, ugy a hivatalos, mint a családi értesítést csak a temetés előtti órákban, az új év első reggelén kaptam, a mikor már oda utaznom lehetetlen volt. Hiszem hogy ez okozta a legnagyobb részben többi esperes társaim elmaradását is. Jó lesz azért ezt figyelembe venni azoknak, a kiket a sors a jövőben hasonló szomorú körülményre juttat, hogy a mai táviró és távbeszélő előrehaladott idején ne bízzák az efféle szomorú jelentést a még mindig lassan mozgó falusi postákra, s ne teremtsenek akaratlanul is olyan körülményt, mely a kegyelet rovására, s a megérdemlett elismerés ki nem fejezhetővé vezet. És megvagyok róla győződve, hogy esperesi karunk minden egyes tagja őszinte részvételt vette a lesújtó hirt, s fájó szívvel vett részt a család és egyetemese egyházunk nestorának váratlan elhunyt feletti fájdalomában, s csak is a kikerülhetetlen körülmény hatása volt az ok, hogy valamelyik tagjával magát nem képviseltette. Máramaros-sziget, 1905. jan. 9. Szikszay Zoltán esperes.

— **A kath. felolvasó este.** A róm. kath. főgymnáziumban tartatni szokott felolvasó esték negyedike csütörtökön délután 5 órakor tartatott meg kivételesen a Bika disztermében. Kivételes pedig azért, mivel az óriási érdeklődés folytán a rendezőség kénytelen volt áttenni a felolvasás helyét a Bika tágas termébe, hogy legalább egy része jelen lehessen a felolvasáson ama közönségnek, mely jegyért ostromolta a pénztárt. Meg is telt a Bika óriási diszterme zsufolásig közönséggel ugy, ahogyan megtelve még nem láttuk e termet sem hangversenyen, sem táncestélyen. És hozzá válogatott közönséggel, amely ritka gyönyörrel hallgatta a műsor nem mindennapi élvezetet nyújtó számait. A közönség zugó taps vihar közt, egy felejthetetlen szép estély emlékével ama reményben hagyta el a Bika disztermét hogy a rendezőség fáradhatatlan jóvoltából máskor is fog ilyen igazán kellemes estélyhez jutni.

— **Debrecen halottai:** Ritka egyértelműséggel és bensőséggel nyilatkozott meg a közrészvét a puritán jellemű nagy kereskedő *Sesztina Lajos* elhunyt felett. Vele a régi idők egy jeles alakja dőlt a sirba. Példányképe volt a debreceni híres magyar kereskedőknek, a kik dolgaikban szorgalmasok, otthon takarékosak, embertársaikkal szemben humánusak és a közügyekkel bőkezűek. Ez a bőkezűség nyilatkozott meg *Sesztina Lajos* végrendeletében is. A megboldogult a D. P. L.-nak is állandó olvasója volt. Áldás emlékére. — Elhunyt még e hó folyamán

Debrecenben: *Bészler Lajos*, nyug. városi tanácsnok, *Huszár Károly* volt nagy kereskedő.

— **Halálozások.** *Pap Károly* a budapesti ref. egyház első lelkésze, a kiváló szónok és író, volt laskói, szigetszentmiklósi lelkész és theologiai tanár f. hó 11-én hirtelen meghalt. Béke poraira! — A losonci ref. egyház egyik derék papjának *Ilyefalvi Vitéz Lajosnak* halálát gyászolja.* Az elhunytban a s. pataki testvér főiskola jeles tanára dr. *Ilyefalvi V. Géza* édes apját siratja. Fogadja a mi kartársi meleg részvétünket is.

— **Fogtájást és szájbüzt azonnal megszüntet** a „Plombus“ amerikai önplobbázó szer. Bővebbet a lapunk mai számában közzétett hirdetésben.

Szerkesztői üzenet.

N. E. K.-Palád. 3 cikket kaptam az esperes választás ügyben. Egyiket sem adhatom. — Sz. J. Nagy Becskerek Jövő számában. A beszédekből 1 példányt (I—III. kötet) kérek megküldeni a könyvtárnak számla mellett. — T. D. Adni fogom. Jobb egészséget. — B. L. Sziget Köszönöm máskor is, másat is. — F. Gy. Nagy-kikinda. Intézkedtem. — Ref. Coll. Székelyudvarhely. Nékünk ugyan most még keresni kellene a mi összeköt; mert ott veszélyeztetett, itt kivivandó közös érdekeink vannak, de hát így is rendben van. — M. L. Kölesd. Sz. J. Debrecen. Az előfizetők közzé irtuk. Üdvözet.

Tartalomjegyzék: Élő Isten élő hit. Jánosi Zoltán. — Port Arthur. Dr. Ferenczy Gyula. — Tárca: Mi az oka? Zsinat munkája. Dr. Baltazar Dezső — A debreceni református kollegium adattára. Balogh Ferencz. — Tanügy. Tanári beiktatás a kollegiumban. Referens. — Orsz. Ref. Tanáregyesület. — Közéletünk: A nagybányai ev. ref. egyházmegye rendkívüli közgyűlése. Papp József. — A debreceni ref. egyházzól. — Irodalom — Gyászrovat: Bencsik István. Magoss György. — Különfélek.

Felelős szerkesztő: DR. FERENCZY GYULA.

Pályázat,

a tiszántuli ev. ref. egyházkerület nagyszalontai egyházmegyében levő vadászi ev. ref. egyház lelkészi állomására.

Évi javadalom: egyházhatósági értékelés szerint 1732 korona, mely összeg készpénzből földhaszonélvezetből, naturalékból és stolaréből kerül be, ugy, hogy ezen egyház harmadik osztályu.

Pályázók felhivatnak, hogy lelkészi minősítvénynyel és ezen pályázati hirdetés közzététele

* E halál ese ről már a mult számunkban is emlékeztünk de a hallo más után kapott hir a másik nt. lelkész *Ilyés Lajos* nevének került bele lapunkba, ki hajdan debreceni diák volt Szana Tamás idejében s kiről itt régi ismerősei még most is jól emlékeznek. A nt. ur, kitől a tévedésért bocsánatot kérünk, hála Istennek teljesen jól érzi magát és nincs kedve meghalni. Ne is legyen, szivből kívánjuk.

után keltezett szolgálati bizonyítvánnyal felszerelt kérvényüket folyó évi február 11-ig Széll Kálmán ev. ref. espereshez Nyagyszalonta (posta hely) küldjék be.

Ezen állomás a választás jogerőre emelkedése után haladéktalanul elfogalandó.

Debrecen, 1905. január 12.

Kiss Áron
püspök.

Pályásat jogtanári állásra.

A máramaroszigeti ev. ref. jogakadémián választás folytán megüresedett egy rendes tanári állásra pályázat hirdették.

A megválasztandó tanár köteles lesz a magyar és osztrák magánjogot, továbbá a váltó- és kereskedelmi jogot, valamint az igazgató tanács által részére kiosztott más ezzel rokon tárgyakat heti 12—14 órán tanítani s tárgyaiból megfelelő számú special collegiumot és semináriumot tartani.

A tanszék összes javadalmazása jelenleg évi 4000 korona, melynek 1/5-ödrésze lakpénznek tekintetik. Korpótlék, valamint vizsga- és tandíjrészesedés ez idő szerint nincs.

A tanszék elnyeréseért pályázhatnak olyan feddhetlen előéletű, ev. reform. vallásu magyar

állampolgárok, kik az előadandó tárgyak valamelyikéből egyetemi magántanári képesítéssel bírnak. Ilyen pályázó nem léteben jogi doktori oklevéllel bíró egyén is megválasztható, azonban csak rendkívüli tanári minőségben évi 3200 kor. összjavadalmazással, s oly feltétellel, hogy a jogakadémia igazgató tanácsa által meghatározandó határidőn belül a kívánt képesítést megszerezni köteles leend.

A tanszék betöltésének joga az akadémia igazgatótanácsát illeti.

A pályázati kérvények születési anyakönyvi kivonattal, a pályázó egészségét s a katonai kötelezettség teljesítését valamint a képesítést igazoló okiratokkal (curriculum vitae), melyben a pályázó irodalmi működése is tüzetesen feltüntetendő, felszerelve, 1905. évi január hó 31-ikéig az igazgató tanács alólirott elnökéhez Máramaroszigetre küldendők.

A megválasztandó tanár jogosított és kötelezett tagja lesz az országos tanári nyugdíjintezetnek s tanszékét köteles lesz megválasztásától számított 15 nap alatt elfoglalni, s a folyó tanév végéig szaktárgyaiból vett székfoglaló értekezést tartani.

Máramaroszigeten, 1905. január 1.

Héder János.
lyceumi h. gondnok.

Hasznos és kell tudni mindenkinek,

hogyan Debrecenben, Piac-utca 51. sz.
a Csanak fűszer üzlete mellett levő

Ruha Csarnok feloszlik

és az ott rakáron levő minden alkalomra szükséges

 férfi- fiu és gyermek ruha

mig a készlet tart mesés olcsó árért lesz eladva.
Mindenki ragadja meg ezen alkalmat mert ott kevés
pénzért nagy bevásárlást tehet.